

**Звертання непоширені й
поширені. Риторичне
звертання. Розділові
знаки при звертанні**

Сьогодні на уроці ти

- пригадаєш і поглибиш знання про поширені й непоширені звертання;
- навчишся знаходити звертання в тексті й використовувати їх у власному мовленні;
- удосконалиш вміння виділяти звертання у реченні інтонацією і розділовими знаками.

Пригадай

Що таке звертання?

Звертання - це слово чи сполучення слів, яке називає особу чи предмет, до яких звертається мовець. **Земле**, ти завжди була годувальницею для людей.

Якими частинами мови виражаються звертання?

Звертання виражається іменником у формі Кл.в. або у Н.в. в значенні Кл.в., іноді іншими частинами мови в значенні іменника. **Кохайтесь, чорнобриві**, та не з москалями.

Чи є звертання членом речення?

Звертання не виступає членом речення і не утворює з іншими членами речення словосполучень

Види звертань за будовою

```
graph TD; A[Види звертань за будовою] --> B[Непоширене (виражене одним словом)]; A --> C[Поширене (виражене групою слів)]; B --> D["Ніночко, у тебе ж глибокий потяг до літератури! (О. Донченко)"]; C --> E["Дорогий діду, а які у сонця ключі? (М. Стельмах)"];
```

Непоширене
(виражене
одним словом)

Ніночко, у тебе ж
глибокий потяг до
літератури!
(О. Донченко)

Поширене
(виражене
групою слів)

Дорогий діду, а які у
сонця ключі?
(М. Стельмах)

Власне звертання

- називає конкретну особу чи осіб, увагу яких привертає мовець до свого висловлювання: **Тепер скажи мені, Оверку, за що ти воюєш?**

Риторичне звертання

- Не розраховане на безпосередню реакцію тих, кому воно адресоване. Воно стосується відсутніх осіб, тварин або неживих предметів: **Бідна волошко, чому ти у житі, а не на клумбі волієш рости?**

Розділові знаки при звертанні

№	Позиції	Приклади	Схеми
1.	На початку речення - після звертання	Україно моя, Україно , я для тебе на світі живу. (Д. Павличко).	[Зв,зв,...] .
2.	У середині речення - з обох боків	Здрастуй, мій сонячний краю , ти снишся мені і тут. (Олесь Гончар).	[...,зв,...] .
3.	У кінці речення - перед звертанням	Встає Кобзарева зоря над тобою, моя Україно! (Я.Ярош)	[...,зв!]
4.	Якщо звертання на початку речення вимовляється з окличною інтонацією, то після нього ставимо знак оклику	Українці мої! Дай вам Боже і щастя, і сил. (В. Баранов).	[Зв!...] .
5.	Якщо перед звертаннями є підсилювальні частки о , ой , то після них кома не ставиться	О хмарко грайлива , яка ти щаслива! (І. Гнатюк).	[О зв,...] .
6.	Вигуки від звертання відділяються комами	Ох, пісне , чому , як той птах, не летиш? (М.Рильський)	[Ох ,зв,...] ?

Проблемне завдання

Утворіть від імен звертання.

1) Володя, Катя, Василь, Андрій ;

(Володю, Катю, Василю, Андрію)

2) Микола, Ніна, Галина, Саша;

(Миколо, Ніно, Галино, Сашо)

3) Вікторія, Лідія, Надія, Софія ;

(Вікторіє, Лідіє, Надіє, Софіє)

4) Марко, Вадик, Василько, Сергійко;

(Марку, Вадику, Васильку, Сергійку)

5) Петро, Максим, Едуард, Богдан ;

(Петре, Максиме, Едуарде, Богдане)

Укажіть рядок, у якому всі слова є
риторичними звертаннями. Для
перевірки тисни на букву!

А боярине, друже, луже;

Б пісне, мамо, подруго;

В земле, чоловіче, радосте;

Г пам'яте , весно, юносте;

Д серце, море, діти.

Знайди поширене звертання

Для перевірки тисни на букву!

Поміркуй ще!

А

Тож вирушаймо, друзі, в путь.

Поміркуй ще!

Б

Сміло, поете, підходь й людство громами буди!

Поміркуй ще!

В

Надіє, не гасни, ще трохи в душі побрини.

Молодець!

Г

Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

Творче конструювання

Перебудуйте речення так, щоб підмети в них стали звертаннями, запишіть їх. Підкресліть головні члени речення.

1. Земля мене з дитинства підіймала, хліб дала з піснями солов'я.
2. Шумить Дніпро-ріка, ростуть дерева гінко.
3. Діти люблять, оберігають казкову природу рідного краю.
4. Школярі охороняють зелені насадження.
5. Жайворон в'ється над полями.
6. Квітне й радіє моя голубоока Волинь.

Сьогодні на уроці

1. я дізна(в,ла)ся...
2. я навчи(в, ла) ся...
3. мені сподобалося...
4. мене зацікавило...

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ:

1. ВИКОНАТИ ПОДАНУ НИЖЧЕ ВПРАВУ.
2. ВИВЧИТИ ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ.

Роботу надіслати на освітню платформу
Х'ЮМЕН або електронну адресу:

altinbaeva.l.m@gmail.com

ХАЙ ЩАСТИТЬ!

Д.3. Вправа: запишіть речення, розставте розділові знаки, накресліть схеми речень із звертаннями.

1.Весно ох довго ж на тебе чекали!

*2.Не ображайся Кириле Петровичу що я тобі
екзамен влаштував.*

*3.Шевченку Відгук дум своїх чи чуєш ти у
нашім співі?*

*4.Зашуми широкий Дніпре розкажи мені як
здіймав високі хвилі у грозові дні.*

5.О краю мій тужу я за тобою!

*6.Ой Морозе Морозенку ти славний козаче! За
тобою Морозенку вся Вкраїна плаче.*